

QISHLOQ XO‘JALIGI MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQRISHDAGI ASOSIY MUAMMOLARNI HAL QILISH

Po‘latov Sarvar Mustafoyevich,

Ro‘ziyeva Nazira Ochilovna

*Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik
va biotexnologiyalar universitetining Toshkent filiali*

E-mail: m-biologiya@mail.ru

Abstract. Agricultural production plays a vital role in sustaining our global population and ensuring food security. However, the sector faces various challenges that hinder its efficiency and productivity. In this article, we will explore the main problems encountered in the production of agricultural products and discuss potential solutions. By identifying and addressing these challenges, we can strive towards a more sustainable and resilient agricultural system that meets the growing demands of our world.

Key words. Agriculture, type of crop. selection, seed breeding, seed control, introduction, reserve seed fund, biotype, clone, variety, type change, variety control, selection, negative selection, nurseries.

Keyingi yillarda mamlakatimiz qishloq xo‘jaligini isloh qilish, xususan sohada davlat boshqaruvi tizimini takomillashtirish, bozor munosabatlarini keng joriy qilish, qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini yetishtiruvchi, qayta ishlovchi va sotuvchi subyektlar o‘rtasidagi munosabatlarning huquqiy asosini mustahkamlash, sohaga investitsiyalarni jalb qilish, resurstejamkor texnologiyalarni joriy etish hamda qishloq ho‘jaligi mahsulotlari ishlab chiqaruvchilarni zamonaviy texnikalar bilan ta‘minlash borasida muayyan ishlar amalga oshirilmoqda.

Shu bilan birga, qishloq xo‘jaligini rivojlantirish bo‘yicha uzoq muddatga mo‘ljallangan strategiyaning mavjud emasligi yer va suv resurslaridan samarali foydalanishga, sohaga investitsiyalarni keng jalb etishga, ishlab chiqaruvchilarning yuqori daromad olishiga va mahsulotlar raqobatbardoshligini oshirishga to‘sqinlik qilmoqda.

Ishlab chiqarishni diversifikatsiya qilish, yer va suv munosabatlarini takomillashtirish, qulay agrobiznes muhitini va yuqori qo‘shilgan qiymat zanjirini yaratish, kooperatsiya munosabatlarini rivojlantirishni qo‘llab-quvvatlash, sohaga bozor mexanizmlarini, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etish, shuningdek, ilm-fan yutuqlaridan samarali foydalanish hamda kadrlar salohiyatini oshirish maqsadida xalqaro tashkilotlar va ekspertlar ishtirokida ishlab chiqilgan

O‘zbekiston Respublikasi qishloq xo‘jaligini rivojlantirishning 2020-2030 yillarga mo‘ljallangan strategiyasi belgilandi.

Qishloq xo‘jaligi ishlab chiqarishi yer yuzida aholi sonining barqarorligini ta‘minlash va oziq-ovqat xavfsizligini ta‘minlashda muhim o‘rin tutadi. Shu bilan birga, soha turli muammolarga duch kelmoqda, bu uning sifati va samaradorligiga to‘sqinlik qiladi. Ushbu maqolada biz qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini ishlab chiqarishda duch keladigan asosiy muammolarni o‘rganamiz va potentsial echimlarni muhokama qilamiz. Ushbu muammolarni aniqlash va hal qilish orqali biz dunyomizning o‘sib borayotgan talablariga javob beradigan yanada barqaror va bardoshli qishloq xo‘jaligi tizimiga intilamiz.

Qishloq xo‘jaligi ishlab chiqarishidagi asosiy muammolardan biri bu asosiy resurslardan foydalanishning cheklanganligidir. Fermerlar ko‘pincha o‘z faoliyati uchun etarli er, suv va kapital olish uchun kurashadilar. Yer tanqisligi, suv tanqisligi va moliyaviy cheklovlar bilan bog‘liq bir qancha masalalar mavjud bo‘lib, resurslarni cheklashning qishloq xo‘jaligi mahsuldorligiga ta‘sirini, bu qiyinchiliklarni yengishda strategiyalarini o‘rganish muhimdir.

Iqlim o‘zgarishi va atrof-muhit bosimi. Iqlim o‘zgarishi qishloq xo‘jaligi ishlab chiqarishiga katta xavf tug‘diradi. Iqlim o‘zgarishining salbiy oqibatlari, masalan, ekstremal ob-havo hodisalari, yomg‘irning o‘zgarishi va haroratning ko‘tarilishi kabi omillarning ekinlar hosildorligi, chorva mollari salomatligi va fermer xo‘jaliklarining umumiy mahsuldorligiga ta‘sirini ko‘rsadi. Bundan tashqari, tuproqni saqlash, suvni boshqarish va issiqxona gazlarini kamaytirish kabi barqaror dehqonchilik amaliyotlarining ahamiyati katta. Shuningdek, qishloq xo‘jaligida iqlim bilan bog‘liq muammolarni yumshatishda texnologiya va innovatsiyalarning roli kattadir.

Zararkunandalar, kasalliklar va ekinlarni himoya qilish. Zararkunandalar va kasalliklar qishloq xo‘jaligi ekinlariga zarar etkazishi mumkin, bu esa hosilning sezilarli darajada yo‘qolishiga olib keladi. Unda zararkunandalarga qarshi integratsiyalashgan strategiyalar, biologik nazorat usullari va zararni minimallashtirish va ekinlarni barqaror himoya qilish uchun pestitsidlardan oqilona foydalanish muhimdir. Bundan tashqari, ushbu muammolarni samarali hal qilishda erta aniqlash, kuzatuv tizimlari va fermerlarni o‘qitish masalarini ta‘kidlash lozim.

Ishchi kuchi tanqisligi va qishloq migratsiyasi. Qishloq xo‘jaligida ishchi kuchi etishmasligi va qishloqdan shaharga migratsiya ko‘plab mintaqalarda jiddiy muammolarni keltirib chiqarmoqda. Dehqonchilik bilan shug‘ullanuvchi aholining qarishi, cheklangan mehnat imkoniyatlari va ijtimoiy dinamikaning o‘zgarishi kabi bu muammolarning sabablari o‘rganilmoqda Undan tashqari ishchi kuchi tanqisligining qishloq xo‘jaligi unumdorligiga ta‘siri hamda qishloq xo‘jaligiga malakali ishchi kuchini jalb etish va saqlab qolish uchun mexanizatsiyalash, avtomatlashtirish va

mehnat sharoitlarini yaxshilash zarurdir. Bundan tashqari, qishloqni rivojlantirish dasturlari va migratsiya muammolarini hal qilish ham muhimdir .

Bozorlarga kirish va narxlarning o‘zgaruvchanligi bilan shug‘ullanish fermerlar uchun bozorga kirish bilan bog‘liq muammolar, jumladan, cheklangan infratuzilma, adolatsiz savdo amaliyoti va bozor ma’lumotlarining etarli emasligi fermerlar uchun muammolarni keltirib chiqaradi. Fermerlarni qo‘llab-quvvatlash siyosati, bozor aloqalari va qo‘shimcha qiymat imkoniyatlarining ahamiyati va fermerlarning imkoniyatlarini kengaytirish va ularning savdolash qobiliyatini oshiradi. Bundan tashqari, u qishloq xo‘jaligi ishlab chiqaruvchilariga narxlarning o‘zgarishi ta’sirini yumshatish uchun ekinlarni diversifikatsiya qilish, shartnomaviy dehqonchilik va kooperativ modellar kabi xavflarni boshqarish strategiyalari o‘rganiladi.

Shunday qilib, qishloq xo‘jaligi ishlab chiqarishida duch kelayotgan muammolar ko‘p qirrali bo‘lib, ularni barqaror hal etish uchun faol choralar ko‘rishni talab qiladi. Cheklangan resurslardan foydalanish, iqlim o‘zgarishi, zararkunandalar va kasalliklar, ishchi kuchi tanqisligi va bozor cheklovlarini bartaraf etish orqali biz barqaror va samarali qishloq xo‘jaligi sektorini rivojlantirishimiz mumkin. Hukumat aralashuvi, texnologik yutuqlar, bilim almashish va manfaatdor tomonlarning hamkorligi bu qiyinchiliklarni yengishda hal qiluvchi rol o‘ynaydi. Barqaror kelajakka intilayotgan ekanmiz, dehqonlarimizni qo‘llab-quvvatlash, aholimizning o‘sib borayotgan talablarini qondirish uchun ularni zarur vositalar va resurslar bilan ta’minlash zarur. Birgalikda biz oziq-ovqat xavfsizligi, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqtisodiy farovonlikni ta’minlaydigan mustahkam qishloq xo‘jaligi tizimini qurishimiz mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha “Harakatlar strategiyasi to‘g‘risida”gi PF-4947-sonli Farmoni.
2. Abdukarimov D.T., Safarov T.S., Ostonaqulov T.E. Dala ekinlari seleksiyasi, urug‘chiligi va genetika asoslari, Toshkent “Mehnat” 1989, 310 b.
3. Abdukarimov D.T. Dala ekinlar xususiy seleksiyasi. “N.Doba” XT matbaa. Toshkent. 2007, 482 b.
4. Abdukarimov D.T. Donli ekinlar seleksiyasi va urug‘chiligi. “N.Doba” XT matbaa, Toshkent, 2010, 301 b.
5. Aleev B., O.Ibragimov. Istiqbolli g‘o‘za navlari agrotexnikasi. Toshkent, “Mehnat”, 1988, 88-b.
6. Bo‘riyev H.Ch., Do‘smurotova S.I., Qishloq xo‘jaligi ekinlari urug‘shunosligi. Toshkent, “Mehnat”, 2000, 100-b.
7. Ostonaqulov T.E. - Seleksiya va urug‘chilik. Toshkent-2013. 261-b.
8. Qurbonov G.K. Donli ekinlar urug‘shunosligi. Toshkent, “O‘qituvchi”, 1980, 65-b.

9. O‘zbekiston Respublikasi hududida ekish uchun tavsiya etilgan qishloq xo‘jalik ekinlari Davlat reestri, Toshkent, 2018 y.,124 b.
10. Saydaliyev X., Xoliqova M.B., Matyaqubov O., Shodiyeva O., Turopov N. G‘o‘za seleksiyasi uchun so‘ruvchi zararkunandalarga bardoshli boshlang‘ich ashyo yaratish. Toshkent, “Navro‘z” nashiryoti, 2017 y.,148 b.
11. Ro‘ziyeva N.O., Abdiyev F.R., Po‘latov S.M. Umumiy seleksiya va urug‘chilik. Darslik. Toshkent 2023-y.